

**Tarkastus-
lautakunnan
arviointikertomus
vuodelta 2023**

raisiö

SISÄLLYS

1. Arvioinnin tausta	2
2. Tarkastuslautakunnan toiminta vuonna 2023	3
3. Arviointisuunnitelma.....	4
4. Tarkastuslautakunnan aiempien havaintojen toteutuminen.....	5
5. Vuoden 2023 talousarvion toteutuminen	6
6. Talousarviossa asetetut tavoitteet ja niiden toteutuminen	9
6.1. Yleistä.....	9
6.2. Kaupunginhallitus	10
6.3. Kaupunkikehitysjaosto.....	10
6.4. Hyvinvointijaosto.....	10
6.5. Sivistyslautakunta.....	11
6.6. Vapaa-aikalautakunta.....	13
6.7. Infralautakunta	15
6.8. Lupalautakunta ja terveystalvontajaosto.....	17
6.9. Investointien toteutuminen.....	18
7. Arvio taloussuunnitelman riittävydestä.....	19
8. Henkilöstö	20
9. Hankinnat.....	20
10. Omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan järjestämisen ja toimivuuden arviointi.....	21
11. Riskienhallinta, sisäinen valvonta ja sisäinen tarkastus	23
12. Tiivistelmä tarkastuslautakunnan oleellisista havainnoista ja suosituksista	24

1. Arvioinnin tausta

Kuntalain 121 ja 125 § mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi
- valmisteltava tilintarkastuskertomuksen käsittely valtuustolle
- hankittava asianomaisen selvitys ja kunnanhallituksen lausunto tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta

Hallintosäännössä valtuusto on kuntalain mukaisten tehtävien lisäksi sisällyttänyt lautakunnan tehtäviin:

1. *seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.*
2. *huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa, sekä*
3. *tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.*

Lisäksi tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä tarkoitetun sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kaupungin verkkosivuilla. Tarkastuslautakunnan on saatettava sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

Arviointityön suorittamisen perusteet

Tarkastuslautakunnan suorittaman arvioinnin tulokset raportoidaan valtuustolle osoitetussa arviointikertomuksessa sekä mahdollisissa väliraporteissa. Arvioinnin lautakunta toteuttaa käyttämällä muun muassa seuraavia toimintatapoja:

1. Tarkastuslautakunta seuraa kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta sopii keskinäisellä työnjaolla eri toimielinten hallinnon seuraamisesta sekä kerää tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Salassa pidettävän aineiston käytettäväksi saamisesta lautakunta päättää erikseen.
2. Lautakunta pyytää kunnan organisaatiolta erikseen päätettäviä selvityksiä toiminnasta arvioinnin tueksi (esimerkiksi toimialojen itsearviointien yhteenvetoja, asiakaspalauteyhteenvetoja ja mahdollisia sisäisen tarkastuksen

yhteenvetoraportteja, laatuauditointeja, palveluiden prosessikuvauksia, talouden ja toiminnan seurantaraportteja, osavuosikatsaukset, kuntayhtymien arviointikertomukset).

3. Kokouksiin kutsutaan tarvittaessa kaupungin/arvioitavan kohteen viranhaltijajohdon lisäksi luottamushenkilöjohtoa, henkilökunnan edustajia, tytäryhtiöiden edustajia ja mahdollisia muita sidosryhmän edustajia selvittämään omasta näkökulmastaan arviointikohteen toimintaa, tavoitteita ja niiden toteutumista. Tarvittaessa haastateltaville jaetaan ennakoon täytettäväksi arviointilomake toimialan/vastuualueen toiminnasta ja taloudesta. Lomake ei ole julkinen eikä sitä liitetä pöytäkirjaan.
4. Arvioitavan vuoden tilinpäätös toimintakertomuksineen on asiakirja, josta ilmenevien tietojen perusteella arviointi ensisijaisesti suoritetaan.
5. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteisarviointeja esim. seutukunnan muiden kuntien kanssa yhteisesti järjestettyjen toimintojen osalta.

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Raision kaupungissa on ollut käytäntö, jossa lautakunnat ja kunnanhallitus ovat antaneet vastauksen samalla kun arviointikertomus on käsitelty valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä kesäkuussa. Aikataulu on käytännössä hyvin rajallinen ja pohdintaa toimenpiteiden osalta ei juurikaan ole tehty. Nykyisin kunnissa on yleistynyt tapa, jossa tarkastuslautakunnan arviointikertomus käsitellään tilinpäätöksen yhteydessä ja arviointikertomuksen johdosta annetut lausunnot käsitellään valtuustossa vasta syksyllä. Tällöin kaupunginhallitukselle jää paremmin aikaa pohtia mahdollisia toimenpiteitä ja vastata niiden johdosta valtuustolle.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunginhallitus harkitsee arviointikertomuksesta annetun lausunnon rytmittämistä siten, että aihetta antavat toimenpiteet ja niiden johdosta annettavat lausunnot ehditään valmistella valtuustolle riittävässä aikataulussa.

2. Tarkastuslautakunnan toiminta vuonna 2023

Tarkastuslautakunnan kokoonpano:

<u>Jäsen</u>	<u>Varajäsen</u>
Ari Korhonen, puheenjohtaja	Juhani Hietala
Hans Våg, varapuheenjohtaja	Jarmo Halonen
Teija Hurmerinta	Riikka Kilpi
Kimmo Nurmi	Ilse Leppäranta
Sisko Jaakkola	Raimo Perälähti

Lisäksi tarkastuslautakunnan kokouksiin on osallistunut kaupungin päävastuullinen tilintarkastaja HT, JHT Kirsi Ehlund.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut tilivuoden 2023 arvioimiseksi 11 kertaa. Lautakunnan arviointityön painopistealueena tilivuoden 2023 osalta on ollut infralautakunnan alaisten tehtävälalueiden tavoitteiden toteutumisen arviointi,

hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteet, strategia, omistajaohjaus ja konserniohjaus sekä hankinnat.

Infralautakunnan osalta tarkastuslautakunta on kuullut tekninen johtaja Timo Ojaa. Lisäksi tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan kaupungin johdon edustajia, eri toimialojen johtavia viranhaltijoita, hyvinvointikoordinaattoria, kaupunginhallituksen puheenjohtajaa, konserniyhtiöiden toimitusjohtajia ja hallituksen puheenjohtajia.

Sidonnaisuudet

Kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan tarkastuslautakunnalle, joka saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuustiedot julkaistaan yleisessä tietoverkossa.

Tarkastuslautakunta on pyytänyt sidonnaisuusilmoitukset ilmoitusvelvollisilta luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta. Tarkastuslautakunta on tarkastanut saapuneet ilmoitukset ja pyytänyt tarvittaessa täydennystä jo tehtyyn ilmoitukseen. Tarkastuslautakunta on julkaissut tarkastetut ilmoitukset kaupungin verkkosivuilla ja saattanut sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi vuosittain.

3. Arviointisuunnitelma

Tarkastuslautakunta arvioi vuosittain kaikilta toimialoilta seuraavat asiat:

- talousarviossa asetetut tavoitteet ja niiden toteutuminen
- strategiassa asetetut tavoitteet ja niiden toteutuminen
- muut strategiset ohjausasiakirjat, jotka määrittävät toimialueen toimintaa sekä niissä asetettujen tavoitteiden toteutuminen (syvällisempi tavoiteanalyysi erityisesti tarkastuksen painopisteenä olevasta toiminnasta)
- muut valtuuston päättämät keskeiset asiat, kuten merkittävät investoinnit, talousarviomuutokset, sopeuttamisohjelmat, henkilöstöä tai organisaatiota koskevat merkittävät päätökset tai muut periaatteellisesti keskeiset kaupungin toimintaa tai jonkin toimialan toimintaa koskevat päätökset
- keskeiset lakisääteiset velvoitteet ja niissä tapahtuvat muutokset lakisääteisyysden toteutuminen taloudessa ja toiminnassa

Lisäksi voidaan arvioida, miten yksittäinen valtuuston päätös on toteutunut koko kaupunkia koskien ja miten se on toteutunut toimialueella. Samassa yhteydessä voidaan myös arvioida valmistelua kokonaisuudessaan, sen kestoa ja onko päätöksenteon tueksi tuotettu riittävät ja monipuoliset tiedot.

Tarkastuslautakunta myös arvioi toimielinten päätöksenteon oikeellisuutta ja hyvän hallinnon periaatteiden noudattamista.

Tarkastuslautakunta arvioi toiminnan tarkoituksenmukaisuutta suhteessa valtuuston päättämään strategiaan sekä mahdollisiin strategisiin ohjelmiin.

Säännönmukaisten tarkastuskohteiden lisäksi tarkastuslautakunta arvioi kunkin vuoden aikana valitsemansa painopistealueen. Painopistealueiden arviointisuunnitelmana on etukäteen laadittu arviointisuunnitelma, jota tarkastuslautakunta tarkentaa ohjelman edetessä.

Vuoden 2023 osalta painopisteiksi edellä mainittujen tarkastuskohteiden lisäksi on valittu infralautakunnan alaisten tehtävääalueiden tavoitteiden toteutumisen arviointi, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteet, strategia, omistajaohjaus ja konserniohjaus, riskienhallinta ja sisäinen valvonta sekä hankinnat.

4. Tarkastuslautakunnan aiempien havaintojen toteutuminen

Tarkastuslautakunnan arviointi ja sen käsittely

Tarkastuslautakuntakunta totesi edellisessä raportissaan seuraavaa:

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita. Raision kaupungissa on ollut käytäntö, jossa lautakunnat ja kunnanhallitus ovat antaneet vastauksen samalla kun arviointikertomus on käsitelty valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä kesäkuussa. Aikataulu on käytännössä hyvin rajallinen ja pohdintaa toimenpiteiden osalta ei juurikaan ole tehty. Nykyisin kunnissa on yleistynyt tapa, jossa tarkastuslautakunnan arviointikertomus käsitellään tilinpäätöksen yhteydessä ja arviointikertomuksen johdosta annetut lausunnot käsitellään valtuustossa vasta syksyllä. Tällöin kaupunginhallitukselle jää paremmin aikaa pohtia mahdollisia toimenpiteitä ja vastata niiden johdosta valtuustolle. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunginhallitus harkitsee arviointikertomuksesta annetun lausunnon rytmittämistä siten, että aiheita antavat toimenpiteet ja niiden johdosta annettavat lausunnot ehditään valmistella valtuustolle riittävässä aikataulussa.

Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen arviointiraportin käsittelyprosessin tarkistamista.

Konserniohjaus

Tarkastuslautakunta kiinnitti arviointikertomuksessaan 2022 huomiota konserniohjaukseen. Tarkastuslautakunta totesi mm. seuraavaa:

Hallintosäännön mukaan kaupunginvaltuusto hyväksyy kaupungille konserniohjeen. Voimassa oleva konserniohje on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 10.12.2018 § 164. Kaupunginhallitus vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle, omistajaohjauksen toteutumisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernihallinnon, antaa tarvittaessa konserniohjeita taloudellisista ja toiminnallisista linjaratkaisuista ja muista yksittäisistä yhtiökokousasioista konserniohjauksen ja konserniedun varmistamiseksi.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan Raision kaupungin konserniohjetta ei kovin hyvin tunneta ja epäselväksi on jäänyt, onko kaikkia konserniohjeen mukaisia asioita käsitelty hallinnossa ja onko niistä annettu konserniohjeen mukaiset päätökset.

Tarkastuslautakunta esittää, että konsernivalvontaa omien konserniyhteisöjen osalta tehostetaan ja konserniohjaus otetaan kehittämisen painopisteeksi.

Valtuusto ei ole toistaiseksi tehnyt päätöstä uudesta konserniohjeesta. Konserniohjausta on käsitelty yksityiskohtaisemmin kappaleessa ”10. Omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan järjestämisen ja toimivuuden arviointi.”

Hankinnat

Tarkastuslautakunta totesi edellisessä raportissaan hankintoja koskien seuraavasti:

Vuodelle 2023 listatut kehittämiskohteet, kuten hankintojen päätöksentekoprosessin kuvaaminen, hankintojen strategiset linjaukset ja hankintojen ohjeistuksen sekä niihin liittyvän tietoisuuden lisääminen ovatkin tarkastuslautakunnan osalta tervetulleita ja niihin tulee panostaa ja osallistaa kaikkia asianosaisia henkilökunnan jäseniä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että hankintojen koordinoitua on kehitetty vuoden 2023 aikana ja kaupunki on mm. hyväksynyt uudet hankintaperiaatteet. Kaupungista kuitenkin puuttuu keskitetty hankintatoimi. Toisaalta hankintojen määrä ja volyymi on merkittävästi vähentynyt sosiaali- ja terveystalouden siirryttyä hyvinvointialueelle.

Hankintojen havainnot on kuvattu tarkemmin kappaleessa 9, sillä hankinnat olivat tarkastuslautakunnan painopistealueena myös vuoden 2023 tarkastuksen osalta.

Hallintosääntö

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota edellisessä raportissaan hallintosäännön arvioinnin tarpeellisuuteen. Kaupunginvaltuusto päätti 10.10.2022 § 111 perustaa valtuustoryhmien puheenjohtajista koostuvan työryhmän tarkastelemaan hallintosääntöä. Työryhmä perustettiin kaupunginhallituksessa 8.5.2023 § 190. Työryhmän työn perusteella kaupunginvaltuusto päätti uudesta hallintosäännöstä maaliskuussa 2024.

Muilta osin tarkastuslautakunnan aikaisemmat huomiot sisältyvät tässä raportissa yhteen toimielinkäsittelyssä tehtyihin huomioihin.

5. Vuoden 2023 talousarvion toteutuminen

Talousarvion 2023 sitovuus määräytyy lautakunnittain siten, että sitovia lukuja ovat lautakunnan ulkoiset kokonaistulot, ulkoiset kokonaismenot ja niiden netto. Lautakunta voi suorittaa muutoksia palveluiden välillä. Tili- ja vastuuvapauden edellyttämä sitovuus muodostuu ulkoisesta toimintakatteesta (nettobudjetti). Tuloslaskelmaosan sitovat erät ovat verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustuotot ja -kulut. Rahoituslaskelmassa valtuustoon nähden sitovat erät ovat lainakannan ja antolainauksen muutokset.

Kaupunginhallituksen toimintatuotot (sis. KH konserni ja KH kaupunkikehitys yhteensä) 5,75 milj.€ toteutuivat 0,49 milj. € (109 %) suurempana kuin arvioitiin talousarviossa. Kaupunginhallituksen toimintakulut olivat 10,38 milj. €, mikä on 0,50 milj. € (95 %) vähemmän kuin talousarviossa. Kaupunginhallituksen toimintakate - 4,63 milj. € toteutui 0,98 milj. € paremmin kuin talousarviossa -5,62 milj. €. Kaupunginhallituksen henkilöstökulut 5,04 milj. € toteutuivat 0,25 milj. € arvioitua suurempana. Palvelujen, aine – ja tarvikkeiden ostot toteutuivat arvioitua pienempinä. Vuokrat 0,57 milj. euroa toteutuivat 0,08 milj. € suurempana talousarvioon nähden.

Sivistyslautakunnan toimintatulot 4,99 milj. € ylittyivät 0,03 milj. € ja toimintakulut 42,39 milj. euroa ylittyivät 0,81 milj. € talousarvioon nähden. Lautakunnan toimintakate oli -37,39 milj. €, mikä oli 0,78 milj. € enemmän kuin talousarvion toimintakate -36,61 milj. €. Lautakunnan henkilöstökulut olivat 32,94 milj. euroa, mikä oli 0,40 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa. Lisäksi lautakunnan palvelujen ostot yhteensä 6,84 milj. € olivat 0,64 milj. euroa suuremmat arvioidusta. Tähän vaikutti mm. varhaiskasvatuksen palvelusetelimenojen kasvu, jotka olivat 1,00 milj. € suuremmat kuin talousarviossa. Kalusto-, oppikirja ja kalustemenot olivat 0,25 milj. € talousarviota pienemmät.

Vapaa-aikalautakunnan toimintakate oli -2,92 milj. €, mikä oli 0,23 milj. € parempi kuin talousarvion toimintakate. Toimintakulut 4,17 milj. euroa toteutuivat 0,16 milj. € pienempänä kuin talousarviossa arvioitiin. Toimintatuottojen toteuma oli 106 % talousarvion arvioiduista tuloista.

Lupalautakunnan toimintakate -0,56 milj.€ toteutui melkein talousarvion suuruisena. Lautakunnan toimintatuotot 0,69 milj. € toteutui pienempänä kuin arvioitiin 0,09 milj. €. Toimintakulut olivat -1,26 milj. €, 7 % arvioitua pienemmät. Lupalautakunnan toimintatulojen laskuun vaikutti rakennusvalvonta- ja -tarkastusmaksujen lasku johtuen rakentamisen suhdannetilanteesta ja lupamäärien vähentymisestä. Palvelujen ostot yms. menot jäivät alle talousarvion. Henkilöstökulut pysyivät talousarviossa.

Infralautakunnan toimintakulut olivat yhteensä 19,54 milj. €. Toimintakulut alittivat talousarvion 1,84 milj. € (8,6 %). Toimintatuottoja kertyi 0,65 milj. € (12,3 %) enemmän kuin talousarviossa arvioitiin. Lautakunnan toimintakate oli -13,56 milj. €, mikä oli 2,49 milj. € parempi kuin talousarviossa. Lautakunnan tuloihin vaikutti myyntituottojen ja vuokratuottojen kasvu. Arvoitua pienemmät toimintamenot johtuivat pienemmistä henkilöstökuluista -0,33 milj. €, vähäisemmistä palveluostoista -1,05 milj. € ja aine- ja tarvikekuluista -0,35 milj. €. Lautakunta säästi henkilöstökuluissa rekrytointiongelmien ja sijaisten saatavuusongelmien takia.

Koko kaupungin toimintatuotot toteutuivat 18,68 milj. € suuruisina. Toimintatuotot toteutuivat 1,16 milj. € parempana kuin muutettu talousarvio. Tilikausien 2023 ja 2022 toimintatuottoja ja toimintakuluja ei voi verrata keskenään sote-toimintojen siirtymisestä Hyvinvointialueelle johtuen.

Kaupungin toimintakulut olivat yhteensä 77,73 milj. €. Toimintakulut toteutuivat 1,78 milj. € pienempinä kuin muutettu talousarvio. Kaupungin suurimmat toimintakululajit ovat henkilöstökulut ja palvelujen ostot. Henkilöstökulut toteutuivat 0,2 milj. € muutettua talousarviota suurempana, kun taas palvelujen ostot toteutuivat 1,0 milj. € muutettua talousarvioita pienempänä. Aine- ja tarvikeostot, vuokratulot ja muut toimintakulut toteutuivat yhteensä 1,0 milj. € pienempänä kuin talousarviossa arvioitiin.

Kaupungin henkilöstökulut olivat yhteensä 49,26 milj. €, mikä on 0,2 milj. € enemmän kuin muutetussa talousarviossa. Tilikauden aikana tehtiin alkuperäisen talousarvion henkilöstökuluihin 1,66 milj. € lisäys. Ration kaupungin henkilöstömäärä oli yhteensä 1083 henkilöä, 955,1 henkilötyövuotta. Sivistyslautakunnan alaisessa toiminnassa on eniten henkilötyövuosia 622,4 htv, 65 % kaupungin henkilötyövuosista. Henkilöstökustannuksia kasvattaa yleiskorotus vähintään 2,2 % tehtäväkohtaisiin palkkoihin ja henkilökohtaisten lisien 2 % korottaminen. Lisäksi 1.6.2023 alkaen tuli jaettavaksi keskitetty järjestelyerä, jonka suuruus oli 0,7 % sekä kehittämisestä, jonka suuruus oli 1,20 %. Lisäksi maksettiin kertapalkkio 467 € niille, joiden työ-/virkasuhde

oli alkanut viimeistään 2.5.2023 ja oli voimassa 31.5.2023. Lisäksi maksettiin KVTES liitteen 5 piiriin kuuluville 120 € kertapalkkio ja OVTES:n osio G:n piiriin kuuluvalla henkilöstölle 150 € kertapalkkio. Kaupungin sairaspöissaot vähenivät 2,7 päivällä, jonka vaikutus oli 0,8 milj. € ja maksoi laskennallista työkyvyttömyysmaksua vain 0,45 milj. €.

Kaupungin toimintakate oli -59,05 milj. €, mikä oli 2,94 milj. € parempi kuin muutetun talousarvion toimintakate -62,00 milj. €. Toimintatuotot kattoivat 24,0 % toimintakuluista. Prosenttiosuus pysyi melkein samana kuin se oli vuonna 2022 24,4 %.

Kaupungin verotulot olivat yhteensä 64,6 milj. €, mikä oli 3,3 milj. € enemmän kuin muutetussa talousarviossa. Kunnallisverojen kertymä 2,5 milj. €, kiinteistöverojen kertymä 0,6 milj. € ja yhteisöverojen tuotto 0,1 milj. € olivat yhteensä 3,2 milj. € enemmän kuin arvioitiin. Kunnallisveron myönteiseen kehitykseen vaikuttivat työllisyystilanteen paraneminen ja palkkasumman positiivinen kehitys sekä verohännät vuodelta 2022.

Kaupunki sai vuonna 2023 valtionosuuksia yhteensä 14,1 milj. €. Valtionosuuksien toteuma ylitti talousarvion 3,3 milj. €, 130,9 %. Valtionosuuksien kehityssuunta on tulevaisuudessa laskeva johtuen sotevähennyksistä, jossa tasataan sote- siirron vaikutuksia.

Tuloslaskelman mukainen tilikauden tulos oli 8,84 milj. €, mikä oli 3,28 milj. €, parempi kuin edellisenä tilikautena ja 5,99 milj. € parempi kuin muutettu talousarvio. Ylijäämäiseen tulokseen vaikutti toimintatuottojen, verotulojen ja valtionosuuksien arvioitua parempi toteutuminen yhteensä 7,75 milj. € ja toimintakulujen arvioitua pienempi toteuma 1,78 milj. €. Toimintakate -59,05 milj. € oli 2,94 milj. € muutettua talousarviota parempi, mikä johtui toimintatuottojen ja -kulujen talousarviota paremmasta toteumasta. Kaupungin vuosikatteen muodostui 20,00 milj. €, joka oli 9,25 milj. € arvioitua parempi.

Kaupungin poistot yhteensä 11,16 milj. € toteutuivat 3,26 milj. € suurempana. Tähän sisältyi ylimääräinen lisäpoisto 3,06 milj. €, joka tehtiin Vaisaaren koulun purkamiseen varautumiseksi. Vaisaaren koulun käyttö loppuu ja se tullaan purkamaan, kun Tiedonpuiston koulu valmistuu.

Kaupunginhallitus esittää tilinpäätösvuoden 8,85 milj. € tuloksen käsittelystä, että tehdään investointivaraukset yhteensä 8,80 milj. € Tiedonpuiston koulun uudisrakennushankkeelle ja Kuloistenniityn päiväkodin uudisrakennushankkeelle. Edellä esitetyn jälkeen tilikauden tulos olisi silti ylijäämäinen 0,05 milj. €. Vuoden 2023 ylijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen taseessa on edellisten tilikausien ylijäämää yhteensä 23,98 milj. €.

Kaupungin lainakanta kasvoi 41,9 milj. eurosta 49,7 milj. euroon. Lainaa nostettiin 7,69 milj. € vähemmän kuin talousarviossa arvioitiin. Alkuperäisessä talousarviossa arvioitiin lainan nostotarpeeksi 11,17 milj. €. Talousarviota muutettiin ja arvioitiin, että lainaa nostetaan vuonna 2023 15,5 milj. €. Kaupungin lainakanta kasvoi loppujen lopuksi vain 7,8 milj. €. Lainamäärä tulee kuitenkin nousemaan tulevina vuosina investointimäärän kasvun myötä sekä kaupungin että kaupunkikonsernin osalta.

Kaupungin investointien tulo-rahoitusprosentti on 79,3 %. Investointien tulo-rahoitustunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien oma hankintamenosta on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tulo-rahoitusprosentti oli vuonna 2022 139,3 %. Prosentti

on tippunut 60 % vuodesta 2022. Kaupungin laskennallinen lainanhoitokate on kuitenkin 2,9, mikä tarkoittaa, että lainanhoitokyky on hyvällä tasolla.

Kaupungin omavaraisuusaste 64,9 % jää alle hyvätason mutta tunnusluku parani vuodesta 2022 hieman. Kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi 68,4 prosenttiin. Kaupungin velkojen maksuun tarvittaisiin 68,4 % kaupungin käyttötuloista. Tunnusluku on huomattavasti huonontunut verrattuna edelliseen vuoteen, koska kaupungin toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet ovat huomattavasti alemmalla tasolla kuin ennen sote-uudistusta samalla kuin kaupungin velka on kasvanut ja tulee kasvamaan investoinneista johtuen.

Kaupungin taseen ylijäämä on yhteensä 24 milj. € ja lisäksi taseessa on investointivaroja, vapaaehtoisia varauksia yhteensä 15,8 milj. €. Kaupungin tase on vahva ylijäämien suhteen.

6. Talousarviossa asetetut tavoitteet ja niiden toteutuminen

6.1. Yleistä

Raision kaupungin vuoden 2023 tilikauden tulos on noin 8,8 milj. euron suuruinen pitäen sisällään noin 3 milj. euron Vaisaaren kouluun kohdistetun ylimääräisen poiston. Tuloksesta tehdään investointivaraus, jonka suuruus on 8,8 miljoonaa euroa, jolloin kirjanpidollinen tulos painuu nolnaan. Kaupungin vuositulo ilman varauksia ja ylimääräistä poistoa on n. 12,8 miljoonaa euroa, joka on 9,6 miljoonaa euroa talousarviota suurempi.

Kaupungin talouden kokonaisuudessa tapahtui iso muutos sosiaali- ja terveyspalveluiden siirryttyä hyvinvointialue Varhalle.

Raision kaupunki on nyt useana vuonna peräkkäin tehnyt oleellisesti alkuperäistä talousarviota paremman vuosituloksen. Vuosituloksista on tehty investointivaroja, joiden määrä on jo lähes 16 miljoonaa euroa. Koska kaupungit eivät maksa veroja, on varauksilla käytännössä vain kirjanpidollinen merkitys.

Tarkastuslautakunta toteaa, että talousarviovaiheessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että valtuusto saa talousarvioon vaikuttavista olennaisista tekijöistä ja arvioista riittävän yksityiskohtaisen kuvan.

Tilinpäätöksessä tulee myös antaa mahdollisimman selkeä kuva tulojen ja menojen tosiasiallisesta tasapainosta. Kun investointivaroja aikanaan puretaan poistoerona investointikohteisiin, syntyy riski, että kaupungin taloudesta muodostuu ristiriitainen kuva, jos tilinpäätöksessä tulokseen oleellisesti vaikuttavia eriä on paljon ja niistä osa on luonteeltaan kirjanpidollisia.

Tarkastuslautakunta toteaa, että positiivisesta vuosituloksesta huolimatta kaupungin rahavarojen muutos on 0,9 miljoonaa euroa negatiivinen johtuen suuresta investointien rahoitustarpeesta, joka oli v. 2023 -25,6 miljoonaa euroa.

Kaupungin toiminnalliset tavoitteet on saavutettu ja kehitys on ollut erittäin hyvä.

6.2. Kaupunginhallitus

Kuntalain mukaan kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallituksen tulee mm. vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta, vastata valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta, valvoa kunnan etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa, edustaa kuntaa työnantajana ja vastata kunnan henkilöstöpolitiikasta, vastata kunnan toiminnan yhteensovittamisesta, vastata kunnan toiminnan omistajaohjauksesta, huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginhallitus on onnistunut taloudellisissa tavoitteissa kaupungin kokonaistalouden toteutuessa merkittävästi ylijäämäisenä. Myös toiminnalliset tavoitteet on pääosin saavutettu.

Tilinpäätösraportoinnin kannalta olisi suositeltavaa, että myös kaupunginhallituksen osalta tilinpäätöksessä olisi kirjallinen vuosiraportti olennaisista päätöksistä ja kaupungin toiminnan ohjaamisesta vastaavasti kuten muidenkin toimielinten osalta on. Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessa arvioinut erikseen kaupunginhallituksen toimivaltaan kuuluvaa konserniohjausta, riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa sekä omistajapolitiikkaa.

6.3. Kaupunkikehitysjaosto

Kaupunkikehitysjaosto kehittää alueen maankäyttöä ja kaupunkikuvaa sekä luo edellytykset hyvälle kaupunkiympäristölle. Kaupunkikehitysjaosto edistää asumisoloja ja luo elinkeinoelämälle toimintaedellytyksiä sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä kehityksestä. Kaupunkikehitysjaoston tehtävänä on ohjata ja valvoa kaupungin konserniyhtiöiden ja tytäryhtiöiden toimintaa. Kaupunkikehitysjaoston osana on maankäyttö- ja asumispalvelut, yritys- ja työllisyyspalvelut, ympäristöpalvelut sekä rakennusvalvontapalvelut. Kaupunkikehitysjaosto toimii kaupunginhallituksen alaisuudessa ja päätöksenteko on linjassa kaupunkikehityksen kokonaisuuden sekä meneillään olevien valmisteluiden kanssa.

Kaupunkikehitysjaosto on kokoontunut toimintavuoden aikana yksitoista kertaa. Kaupunkikehitysjaoston toiminta ja tavoitteet ovat osa kaupunginhallituksen alaista toimintaa. Pöytäkirjojen ja keskustelujen perusteella kaupunkikehitysjaoston toiminta on hallintosäännön mukaista, rooli on sopusoinnussa muun hallinnon kanssa eivätkä jaoston tehtävät mene ristiin muiden lautakuntien kanssa.

6.4. Hyvinvointijaosto

Hyvinvointijaoston tehtävänä on edistää kunnan strategiassa määriteltyjä tavoitteita kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta sekä huolehtia niistä tehtävistä, mitkä laissa on säädetty kunnan velvollisuudesta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, mukaan lukien hyvinvointikertomuksen valmistelu ja sitä koskevan seurannan toteuttaminen.

Hyvinvointijaosto aloitti toimintansa vuoden 2023 alusta ja on kokoontunut 7 kertaa.

Jaosto on valmistellut uutta hyvinvointisuunnitelmaa hyvinvointikoordinaattorin johdolla ja sitä on valmisteltu samanaikaisesti Varhan hyvinvointisuunnitelman kanssa. Suunnitelman työstämiseen ovat osallistuneet hyvinvointikoordinaattorin

lisäksi Hyte-johtoryhmä, kaikki toimialat, nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto, hyvinvointijaosto, lautakunnat ja kaupunginvaltuusto. Suunnitelmassa huomioidaan myös muita kaupunkitason, alueellisia ja kansallisia hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavia ohjelmia kuten Kansallinen mielenterveysstrategia 2020-2030. Hyvinvointisuunnitelman luonnoksesta on pyydetty lausunnot eri lautakunnilta ja lausunnot käsitellään vuoden 2024 puolella.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 § edellyttää, että kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Raison kaupungin hallintosäännön 28 b §:n mukaan hyvinvointijaosto valmistelee vuosittain valtuustolle annettavan raportin kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Kyseistä raporttia ei ole valmisteltu, eikä valtuusto ole sitä käsitellyt.

6.5. **Sivistyslautakunta**

Sivistyslautakunnan talous toteutui talousarvion mukaisesti tulojen osalta. Menoissa ylitettiin talousarvio palvelusetelikulujen nousun takia. Palvelusetelimenot varhaiskasvatuksessa olivat 1 001 306 € (+49,8 %) isommat kuin talousarviossa. Varhaiskasvatuksen toimintakulut ovat kasvaneet lasten iästä johtuvan henkilöstön suhdeluvun ja lisätilojen tarpeen myötä.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia (1503/2016) muutettiin 1.3.2023 siten, että asiakasmaksuja alennetaan korottamalla maksujen perusteena olevia tuloarvoja 33 prosenttia. Maksujen perusteena oleva maksuprosentti säilyi ennallaan (10,7 %). Sivistyslautakunnan tilinpäätöskertomuksessa sen vaikutuksia tuloihin ei ole erikseen käsitelty.

Kouluverkon ja varhaiskasvatuksen palveluverkkouudistukset etenevät: Tiedonpuiston uuden yhtenäiskoulun rakentaminen on käynnistetty ja etenee suunnitellusti. Toisen tulevan yhtenäiskoulun eli Myllypellon koulun tarveselvitystyöryhmä on aloittanut toimintansa elokuussa 2023. Varhaiskasvatuksessa Kunnaankadun päiväkoti on aloittanut toimintansa tammikuussa 2023. Venheenkadun päiväkoti on muutettu omaksi toiminnaksi elokuussa 2023. Kapponkadulla ryhmäperhepäiväkoti aloittaa toimintansa tammikuussa 2024. Kuloistenniityn uuden päiväkodin tarveselvitys ja hankesuunnitelma on hyväksytty syyskuussa 2023 ja tavoitteena on sen käyttöönotto vuonna 2025. Leijapuiston päiväkodin laajennuksen suunnittelua ollaan aloittamassa vuoden 2024 alussa.

Hyvinvointialueuudistus on vaikuttanut myös koulusektorin toimintaan, erityisesti oppilashuollon siirryttyä Varhan järjestettäväksi. Sivistysjohdon antaman selvityksen perusteella yhteistyö Varhan kanssa toimii, vaikka hakee vielä muotoaan. Palvelurakenteet Varhalla ovat vielä murroksessa. Opiskeluhuollon palvelun mitoitukset ovat olleet pääasiassa mitoituksen mukaisia. Varhan myötä on käynnistetty ylikunnallisia hankkeita, kuten sitouttava kouluyhteistyö –hanke, missä pyritään puuttumaan poissaoloihin ja kouluun kiinnittymiseen. Myös perhekeskustoiminta on käynnistetty Varhan toimesta. Toimialan lasten ja nuorten parissa työskentelevä henkilöstö on suorittanut perhekeskusajokortin, joka on tutustuttanut toiminnan muutoksiin. Yhteisövaikuttavuuden toimintamallin kautta on haettu joustavaa yhteistyömallia eri toimijoiden välillä lasten ja nuorten parhaaksi.

Varhaiskasvatuksen kolmitasoinen tuki on vakiintunut käyttöön toimintavuoden aikana. Ryhmäkokojen pienentäminen tuen päätösten tarpeiden mukaisesti ei ole paikkatilanteen takia ollut mahdollista. Tukea on toteutettu avustajaresurssein ja hankerahoituksen tuomin lisäresurssein.

Erityistarkastuksen kohteena vuonna 2023 sivistyssektorilla oli erityisen tuen saatavuus ja käyttö perusopetuksessa. Kolmiportainen tukimalli koostuu yleisestä tuesta, tehostetusta tuesta ja erityisestä tuesta. Oppilaan tukipäätöstä edeltävät opettajan arvio, erityisopettajan arvio, moniammatillisen työryhmän arvio, pedagoginen arvio ja oppilaan ja huoltajan kuuleminen, joiden perusteella tuen koordinaattori ja nimetty Ertu-työryhmä lopulta käsittelevät ja päättävät tuen tarpeesta. Oppimisen kehittymistä tarkastellaan vuosittaisissa arviointikeskusteluissa, joihin osallistuvat opettaja, oppilas ja huoltaja, ja jota tarvittaessa konsultoivat erityisopettaja, kuraattori ja/tai kouluvalmentaja. Oppimisen arvioimiseksi 3. ja 9. luokille järjestetään ns. Funa-mittaukset (toiminnallisten laskutaitojen arviointi) ja lukuseula 2. ja 5. luokille, lisäksi käytetään hyväksi kansallisia arviointeja.

Oppilaan tuessa toimiviksi keinoiksi ovat osoittautuneet yksilölliset opetusjärjestelyt, joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, jakotunnit, eriyttäminen, luokkamuotoinen erityisopetus, ohjauspalvelut ja painoalueittain opetus. Opettajan työtä avustavat kouluvalmentajat ja yhteisöpedagogi, lisäksi tärkeää on opiskeluhuollon toimivat palvelut (psykiatrinen sairaanhoitaja, koululääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori, perhekeskus) sekä konsultoivat erityisopettajat, Valteri -toiminta (Opetushallituksen alaisuudessa toimiva valtakunnallinen oppimis- ja ohjauskeskus) sekä opettajien täydennyskoulutus (konsti-hanke, mapa, nepsy jne.)

Oppilaan riittävän tuen haasteina sivistysjohto näkee lasten ja nuorten pahoinvoinnin, nepsy-oppilaiden (hankaluutta tulla toimeen omien tunteiden ja usein myös toisten ihmisten kanssa) suuren määrän ja psykiatristen palveluiden puutteen takia. Ohjaajien työkuorma on suurta ja ohjaajia on liian vähän. Lisäksi opettajien työkuorma on suurta ja kankea byrokratia tuen päätöksissä vielä korostaa sitä. Maahanmuuttajataustaiset oppilaat tarvitsevat paljon tukea kielitaidon kehittymisen, mahdollisen traumataustan ja sitoutumishaasteiden takia. Se näkyy varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa lisääntyneinä tuen tarpeina, valmistavan opetuksen ryhmien ja S2-opetuksen tarpeen kasvuna. Valmo-ryhmien oppilaita on siirtynyt jatkamaan opintojaan yleisopetuksen luokissa, mikä lisää ohjaajatarvetta yleisopetuksessa.

Tukitoimien tarpeen määrä kokonaisuudessaan on jatkanut kasvuaan kasvatuksen ja opetuksen palveluissa. Haasteisiin on vastattu monialaisella yhteistyöllä. Hankerahoituksella on voitu kokeilla uusia työskentelymuotoja ja vakiinnuttaa niistä parhaita käytänteitä osaksi toimintaa. Tuen prosessien koordinointi ja kehittäminen varmistavat tasalaatuisen tuen mahdollisuudet Raision perusopetuksessa. Tuen strategiaa on työstetty varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyönä pitkän aikavälin suunnitelmaksi osana toimintakulttuurin strategiaa. Nivelvaihteyöskentelyn sujuvoittaminen on edelleen kehittämisen kohteena.

Mylly-Antin erityiskoulun siirto Raision vastuulle on yksi vastaus erityisen tuen tarpeisiin. Nyt toiminnassa on 6 ryhmää, 36 oppilasta, 6 opettajaa, 30 ohjaajaa ja rehtori. Nykyinen toiminta Turun Runosmäessä siirtyy Myllypellon koulun yhteyteen, kun tila valmistuu.

Perusopetuksen oppilasmäärä oli 2422, kasvua oppilaiden kokonaismäärässä 44 oppilaan verran kasvun keskittyen alakouluihin. Vaisaaren yläkoulun oppilasmäärä on

pysynyt edellisen vuoden tasolla. Raision lukion opiskelijamäärä oli 432. Kaksoistutkinnon opiskelijoita oli 50. Ylioppilaskirjoitusten tulokset ovat olleet valtakunnan keskiarvojen tuntumassa. Uutta opetussuunnitelmaa toteuttivat ja laajennetun oppivelvollisuuden piirissä opiskelivat kaikkien vuosikurssien opiskelijat.

Sivistyslautakunnan strategisena tavoitteena on taata laadukas ja uudistuva varhaiskasvatus ja perusopetus. Toiminnallisina tavoitteina ovat: 1) uudet ja tarkoituksenmukaiset ja riittävät varhaiskasvatus- ja oppimisympäristöt, 2) henkilöstön, lasten ja nuorten hyvinvointi, 3) toiminnan korkea laatu sekä 4) tasapainoinen talous ja tarkoituksenmukainen toiminnan järjestäminen. Kaupunginhallitus on talousarviokäsittelyssä tehnyt lisäyksen, missä halutaan korostaa palveluiden kustannustehokkuutta, palvelut vastaavat asukkaiden tarpeita ja tukevat sujuvaa arkea ja ovat hyvin saavutettavia. Mittariksi kaupunginhallitus on lisännyt varhaiskasvatuksen oman tuotannon osuuden suhteessa ostopalveluiden osuuteen. Yleisesti mittarit toiminnan tarkasteluun ovat niin yleisluonteisia, ettei niiden avulla voi vetää mitään johtopäätöksiä toiminnan laadusta ja sen kehittymisestä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden 2023 talousarviossa sivistyssektorille Mylly-Antin koulun lisäksi uusia vakansseja 33 kpl, joista 23 vakanssia on varhaiskasvatukseen ja 10 vakanssia perusopetukseen. Näiden vakanssien kustannusvaikutuksen laskettiin olevan 949500 € vuodessa. Sivistyslautakunnan henkilötyövuodet ovat kasvaneet 57,3 htv.

Raisio-opisto järjesti 9449 opetustuntia toimintavuonna, joista 233 tuntia toteutui verkko-opetuksena. Kursseille osallistuneiden määrä nousi noin 6% edellisestä vuodesta. Erityisesti tietoteknisten valmiuksien, liikunnan ja keramiikan opiskelu kiinnosti kuntalaisia.

Sivistyssektorin toiminta on systemaattista ja ennakoivaa. Oppilaiden tuen tarve kasvaa monesta syystä johtuen. Riittävän tuen takaamisella oppilaille eri tilanteissa on suuri vaikutus toimialan lisäresurssitarpeisiin ja siksi tarkempien vaikuttavuuden mittareiden käyttöönotto voisi olla strateginen kehityskohde ja mitattava asia.

6.6. Vapaa-aikalautakunta

Vapaa-aikalautakunnan toimialaan kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut. Vapaa-aikalautakunnan talous toteutui talousarviota paremmin, tulot ylittyivät ja menot alittuivat suunnitellusta. Vapaa-aikalautakunnan henkilötyövuodet ovat vähentyneet 2,6 htv.

Hyvinvointialueuudistus on vaikuttanut vapaa-aikasektorin toimintaan merkittävästi: a) Varhan ja kunnan palveluiden välillä ei ole selkeää palveluketjua, jolloin ohjautuminen on henkilösidonnaista, ei rakenteisiin juurtunutta; b) Tilojen yhteiskäyttö ei ole onnistunut, vaikka se olisi molempien osapuolten etujen mukaista; c) Nuorisopalveluiden toiminta on vaikeutunut, esimerkiksi Varha ei ohjaa nuoria työpajatoimintaan. Sopimusten puuttuminen on aiheuttanut haasteita; d) Etsivän nuorisotyön palveluohjauksen alku on ollut hyvin sekavaa, kun ei ole ollut tiedossa kenelle nuoria tai heidän asioitaan voidaan ohjata, kuka vastaa mistäkin Varhan taholta. Yhteyshenkilöitä tai omia työntekijöitä ei ole ollut saatavilla tai olemassa. Nuorten palveluohjauksen prosessi on mutkistunut koskien erityisesti sosiaalityön palveluita. Mielenterveys- ja päihdetyö on toiminut kohtalaisesti johtuen tutuista henkilöistä; e) ei-lakisääteiset palvelut ovat vähentyneet tai poistuneet, esimerkiksi lasten ja nuorten kesätoiminta on lopetettu. Kaupungin oma hyvinvointijaoksen

toiminta ei näy suoraan liikunta- ja nuorisopalveluille. Hyvinvointityön aloittaminen on näkynyt vuoden 2023 aikana erilaisille kohderyhmille suunnattuina tapahtumina.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden toiminnot ovat palanneet ennalleen. Kirjaston lainausmäärät ovat kasvaneet, fyysiset kirjastokäynnit ovat laskeneet hieman verkkokäyntien lisääntyessä. Raision museo Harkon näyttelytilat Raision Kirjastotalolla on tuonut museon toimintaedellytyksille huomattavan parannuksen. Museon kolmen näyttelyn lisäksi on järjestetty arkeologian seminaari ja useita muita tapahtumia.

Kulttuurikasvatussuunnitelma Elämyspolku on tuottanut varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen lapsille ja nuorille monipuolisia kulttuurielämyksiä. Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tapahtumatuotanto on ollut runsasta. Lasten ja nuorten lukemista edistäviä tapahtumia järjestettiin 225, maahanmuuttajalasten kielellistä kehitystä tuettiin 86 tapahtumalla. Yhteistyö Varhan ja sosiaalialan opiskelijoiden kanssa tuotti nepsy-teemaisen päivän ja kirjastolle lainattavan nepsy-esinekokoelman. Kirjastotalon tiloja on käytetty aktiivisesti eri tapahtumiin. Ikäihmisten keskusteluryhmä Senioritiistai aloitti toimintansa ja Eläkeläisfestivaalin ohjelmantuotannossa ollaan oltu mukana.

Liikunta- ja nuorisopalveluiden toiminnan painopisteinä vuonna 2023 ovat olleet: a) Tiedot liikuntapaikkojen saatavuuksista ovat löydettävissä eri kanavista. Sähköinen tilavarauspalvelu Timmi on otettu käyttöön; b) Perheliikuntaa on pyritty edistämään monilla tavoilla. Tästä tunnustuksena on saatu Opetus- ja kulttuuriministeriön perheliikunnan edistämistyön palkinto. Raisio Harrastaa -malli on otettu käyttöön kaikilla perusopetuksen kouluilla huomioiden lasten ja nuorten toiveet; c) Henkilöstön osaamista ja mahdollisuuksia vaikuttaa on parannettu yhteisin kehittämispäivin ja kehityskeskusteluin; d) Teknologiaa on hyödynnetty enenevästi tiedon tuottamisessa ja kokoamisessa; e) Eri kohderyhmiä on osallistettu päätöksenteon tukena; f) Tilojen energiatehokkuutta on parannettu ja lainavälineitä on otettu käyttöön; g) poikkihallinnollinen nivelvaiheen ylittävä liikkumisen edistämisen työryhmä on perustettu.

Nuorisotyötä on vuoden 2023 aikana vahvistettu. Tavoitteena on ollut saada nuorisotyölle näkyvyyttä sekä tuoda nuorille ja kaupunkilaisille viestiä, että nuorten hyvinvointi on merkityksellinen asia kaikille toimijoille. Jalkautumista on toteutettu yhdessä nuorisotyöntekijöiden ja paikallisten yhdistysten voimin. Nuorten toiveista syntyneitä ideoita tapahtumien järjestämiseksi on toteutettu, esimerkiksi tubettajien (entisiä Vaisaaren koulun oppilaita) esiintyminen Vaisrockin yhteydessä. Viestintää nuorille on tehostettu nuorekkaalla ilmeellä. Hyvinvointia edistävänä toimenpiteenä nuorisotyöntekijöille on toteutettu järjestyksenvalvojakoulutus. Nuorten toiveena nuorisokeskus Noppaan on hankittu tasokas biljardipöytä.

Eläkeläisten hyvinvoinnin edistämiseksi Raisio on mukana kolmivuotisessa Voimaa vanhuuteen -ohjelmassa. Ikäihmisille suunnattu ohjattu toimintaa järjestetään monipuolisesti. Tietoisuutta liikuntaneuvonnasta on lisätty viestimällä palvelusta esitteissä, testipäivässä ja eläkeläisyhdistyksissä vieraillessa. Liikuntasuunnittelija suoritti VoiTas -kouluttajakoulutuksen, jolloin jatkossa pystytään järjestämään paikallisesti vertaisliikuttajakoulutuksia, samalla kaupungissa käynnistettiin uusia vertaisliikuttajien ohjaamia ryhmiä: Killi ja Nalli -kävelyt, sulkapallo/Pickleball -ryhmä, kuntosalikurssit, lentopalloryhmä. Ulkoliikuntaa on järjestetty kesä – elokuussa. Liikuntaraati järjestettiin ensimmäisen kerran toukokuussa 2023. Ikäihmisiä osallistujina oli 20, jonka lisäksi paikalla oli edustajia kaupungilta, Varhalt ja järjestöistä. Liikuntaraatia on tarkoitus järjestää jatkossa kahdesti vuodessa.

Viestinnän tueksi on painettu Liiku Raisiossa -esitettä kahdesti vuodessa, ikäihmisille on siinä oma osio. Loppuvuodesta on aloitettu jalkautumiset seurakunnan tiloihin Tasalan Kamariin, jotta saavutettaisiin mahdollisesti vähemmän liikkuvaa kohderyhmää.

Perheiden tukena Raisio toimii aktiivisesti. Kaupunki on järjestänyt Menoa muksuille – tapahtuman Kuloisten ja Tahvion koululla sekä kahdesti vuodessa ulkotapahtumaa Tikanmaan koulun pihalla yhdessä Raision Vanhemmat ry:n kanssa. Perheiden lajikokeilu -tapahtuma on järjestetty jo 13. kerran. Perheliikuntaneuvonnan prosessikuvaus ammattilaisille on esittelyä vaille valmis. Vähän liikkuvat perheet ohjataan neuvontaan neuvolasta ja varhaiskasvatuksesta luodun palvelupolun mukaisesti. Tiedonkulkua kehitetään neuvolan (+ muu Varha), liikuntapalveluiden ja varhaiskasvatuksen välillä perheiden tukemiseksi. Yhteistyö Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa jatkuu. Tavoitteena on kohdata perheet, jotka eivät ole varhaiskasvatuksen piirissä järjestämällä avoin kohtaamispaikka. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten kohderyhmälle jatketaan puistotreffejä.

Turun kaupunki on ottamassa käyttöön vuoden 2025 alusta 7-19 -vuotiaille suunnatun harrastajakortin. Siinä tukea maksetaan turkulaisille lapsille ja nuorille harrastusmaksuihin. Muutos vaikuttaa merkittävästi kuntarajat ylittävään harrastustoimintaan.

Liikunta- ja nuorisotoimen keskeiset investoinnit vuonna 2023 ovat olleet: a) Friisilän koulun pihan perusparannus sekä Kerttulan, Ihalan ja Tikanmaan hiekkakenttien perusparannukset yhteistyössä infrapalveluiden kanssa; b) Haunisten retkeilyreitistön parannus; c) Tikanmaan ulkokuntosalin rakentaminen; sekä d) Kerttulan tekonurmikentän LED-valaistus.

Yhteenvetona vapaa-aikalautakunnan alaiset yksiköt tuottavat laadukasta palvelua laajalti kustannustehokkaasti. Hyvinvoinnin edistämisen toiminnot tulevat jatkossa kasvattamaan vapaa-aikasektorin merkittävyyttä kaupungin toiminnoissa entisestään. Kaupunki tarjoaa kaiken kaikkiaan monia palveluita eri kohderyhmille. On aiheellista miettiä, voisiko kaupunki aktivoida yksinasuvia työikäisiä ja eläkeläisiä vielä erikseen joillakin erityistoimin.

6.7. Infralautakunta

Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Infralautakunnan vuoden 2023 talousarvioehdotukseen vaikutti kaksi merkittävää muutosta. Vuoden 2023 alusta kuntien sosiaali- ja terveystoimen tehtävät siirtyivät uudelle hyvinvointialueelle, mikä näkyi muutoksina sosiaali- ja terveystoimelle tukipalveluja tuottavissa tila- ja ruokapalveluissa. Raision kaupunki solmi 3+1 vuokrasopimukset hyvinvointialueen kanssa 33 kohteesta, joiden yhteispinta-ala on 14307 htm². Hyvinvointialueiden perustaminen lisäsi infralautakunnan tuloja noin 2 miljoonaa euroa ja vähensi menoja n. 4,2 miljoonaa euroa, jolloin muutoksen nettovaikutus oli noin 6,2 miljoonaa euroa.

Toinen merkittävä muutos infralautakunnan talousarvioon oli ja on maailmanpoliittinen tilanne, inflaation kiihtyminen sekä energia- ja muiden kustannusten nousu. Vuoden 2023 talousarvion menoarvioihin liittyi paljon epävarmuustekijöitä, joita talousarviota laadittaessa oli mahdotonta ennustaa.

Tiedonpuiston koulun rakentaminen alkoi kesällä ja peruskiven muuraustilaisuus pidettiin syyskuussa. Hankkeen johtoryhmän kokouksia pidettiin 8 kpl ja muita kokouksia 18 kpl. Lisäksi pidettiin suunnittelukokouksia eri toimijoiden kesken.

Elinvoimainen ja rohkeasti uudistettavaan kaupunkikeskustan isojen hankkeiden (E18 ja ratahankkeet) edunvalvontaa on toteutettu hankeryhmien kokouksilla, joita on pidetty yhteensä 30 kertaa. Avointa ja kehittyvää toimintakulttuuria on lisätty käyttäjien, päättäjien ja sidosryhmien osallistamisella. Tilaisuuksia on järjestetty 3 kertaa katujen kunnossapitoon, Hahdenniemen kehittämiseen sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen liittyen. Lisäksi yleisötilaisuuksien määrää vuodesta 2022 (1 yleisötilaisuus ja 1 yritystilaisuus) on lisätty neljään. Tilaisuudet koskivat E18 Naantali-Raisio tietä, Raisio-Naantali rataa, Turku-Uusikaupunki rataa sekä Kuloisten risteyssiltaa. Palveluverkkojen toteuttaminen toteutuu hyväksytyjen hankesuunnitelmien mukaisesti.

Ekologisuuden ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen toiminnassa ja päätöksenteossa ovat toteutuneet ilmasto-ohjelmassa ja muissa hankkeissa, joita on 16 kpl. Osa hankkeista toteutetaan vuosittain.

Kunnallistekniset palvelut

Strategisena tavoitteena kunnallisteknisillä palveluilla on ollut asukkaiden osallistaminen päätöksentekoon, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sekä kestävyiden, ekologisuuden ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen toiminnassa ja päätöksenteossa. Kärkitoimenpiteinä ovat olleet asukkaille ja yrityksille suunnatut viestintä- ja osallistamistoimenpiteet sekä yhdessä sovitun toimintakulttuurin luominen ja toteuttaminen 2022 (henkilöstö). Katuvaloja on myös vaihdettu led-valaisimiksi huomattava määrä. LED-valaisinten määrä vuonna 2022 oli 25 % kaikista valaisimista. Vuonna 2023 LED-valaisinten määrä nousi 32 %:iin.

Strategiset kaupunkitasoiset tavoitteet vuodelle 2023 on saavutettu.

Tilapalvelut

Strategisena tavoitteena tilapalveluilla on ollut laadukas ja uudistuva varhaiskasvatus ja perusopetus, kasvuinvestoinnit, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sekä kestävyiden, ekologisuuden ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen toiminnassa ja päätöksenteossa.

Tavoitteen mukaisia investointeja, kiinteistöjen korjauksia sekä sisäilmaa ja turvallisuutta parantavia kiinteistöjen korjauksia on tehty 36 kpl. Kasvuinvestointeina on ollut tarveselvitys- ja hankesuunnitelmien edistäminen kaupungin eri toimialojen kanssa. Kuloistentien päiväkotihanke on hyväksytty. Hyvinvointia henkilöstölle on edistetty koulutuksin ja Tyhy-päivillä. Kestäviä ja ekologisia ratkaisuja on toteutettu rakentamalla aurinkosähköjärjestelmät kirjastolle, Kuloisten koululle ja Leijapuiston päiväkodille. Sähköautolatauspaikkoja on tehty Raision lukiolle ja kirjastolle.

Ruokapalvelut

Strategisena tavoitteena ruokapalveluilla on ollut osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sekä kestävyiden, ekologisuuden ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen toiminnassa ja päätöksenteossa. Kärkitoimenpiteinä ovat olleet työhyvinvointiin liittyvät tekijät. Kunta-10 tulosten mukaan lähiesihenkilön toiminta koetaan

oikeudenmukaisemmaksi ja työilmapiiri on parempi kuin Raisiossa keskimäärin. Uusimmat Kunta-10 tutkimuksen tulokset ovat julkaistu vuoden 2022 lopulla. Ammattitaitoisen henkilöstön saamisen varmistamiseksi kokkien ja ruokapalvelutyöntekijöiden palkkaus on tarkistettu kilpailukykyiseksi. Ekologisuuteen on panostettu jakamalla koulujen ylijäämäruoka jakelupisteissä. Myös kasvisruokien määrää päiväkodeissa, kouluissa ja henkilöstöravintolassa pyrittiin lisäämään. Siinä ei kuitenkaan onnistuttu.

Olellaiset muutokset lautakunnan tuloissa 2023

Hyvinvointialueiden muodostaminen 1.1.2023 alkaen vaikutti merkittävästi infralautakunnan talousarvioon. Raision kaupunki vuokrasi hyvinvointialueelle toimitiloja, mistä johtuen vuokratulot kasvoivat n. 2 miljoonaa euroa. Palo- ja pelastuspalvelut siirtyivät hyvinvointialueen hoidettavaksi, jolloin seudullisen pelastuslautakunnan kuntaosuus n.1,9 miljoonaa euroa jäi pois infralautakunnan talousarviosta (menonvähennys). Hyvinvointialueelle siirtyvien henkilöiden henkilöstökulut olivat n. 720.000 euroa. Ruokapalvelujen toimintamenot vähenivät sosiaali- ja terveystoimen elintarvikeostojen (400.000 euroa), ruokakuljetusten (100.000 euroa) ja Hulvelan keittiön vuokran osalta (50.000 euroa).

Henkilöstö

Henkilöstön rekrytointihaasteiden ja sijaisten saatavuusongelmien odotetaan jatkuvan edelleen joissakin työtehtävissä.

6.8. Lupalautakunta ja terveystoimintajaosto

Sopeuttamisohjelman mukaisia toimenpiteitä ei ollut kirjattu lupalautakunnan osalta vuodelle 2023. Huomionarvoista kuitenkin on, että lupamaksujen osalta sopeuttamistoimet (yhteensä 15 000 euroa) ovat koko sopeuttamisohjelman ajan jääneet toteutumatta, vaikka ympäristölautakunnan lupamaksujen taksat tarkistettiin 1.1.2022 alkaen. Rakennusjärjestyksen uudistamisen johdosta tarkistettut lupamaksut tarkistettiin vuoden 2023 aikana, korotetut lupamaksut voimassa kuitenkin vasta 1.1.2024 alkaen.

Lupalautakunnan strategiset ja sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023 ovat pääasiassa pysyneet vuoden 2022 tavoitteiden kaltaisina. Palveluiden luonteesta johtuen pysyvyys on tässä suhteessa toki toivottavaakin, huomioiden kuitenkin palveluiden kehitystarpeet muun muassa tyytyväisyyskyselyjen ja asiakas- ja palveluprosessien kehittämisen kautta sekä digitalisaation mahdollisuuksien myötä. Tavoitteiden toteutumisen mittareina käytetään tutkimuksia, tyytyväisyyskyselyitä ja prosessien ja toimenpiteiden kuvaamista.

Tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti asetettujen toimenpiteiden ja niiden mittareiden mukaisesti. Asiakastyytyväisyyskysely toteutettiin ympäristöterveydenhuollon kyselynä. Tarkoituksena oli tilinpäätöksen 2022 mukaan kuitenkin toteuttaa kysely kevään 2023 aikana koordinoitusti koko vastuualueella, mutta tämä tavoite jäi toteutumatta.

Ympäristöpalveluiden osalta mittareiden mukaan tavoitteet on pääosin toteutuneet, osin jopa yli tavoitteiden. Palveluprosesseista on läpikäyty ympäristöterveydenhuollon terveystoimintajaoston prosessi. Läpikäynnin pohjalta prosessia on tarkennettu.

Rakennusvalvontapalveluiden osalta tavoitteet ovat myös pääosin toteutuneet, vaikka korkotasosta johtuva suhdannemuutos heikensi rakennusvalvonnan lupamääriä.

Määrällisiin tavoitteisiin perustuvien mittareiden osalta vertailu talousarviossa esitettyihin kpl-määriin on tarkentunut tarkastuslautakunnan toivomalla tavalla. Näiden osalta viitataan toteumien esittelyyn tunnuslukujen toteumissa, mutta näitä ei ole esitetty osana kaupungin tilinpäätöstä vaan osana lautakunnan tilinpäätöstä. Tähän liittyen tarkennus tiedon lähteeseen katsotaan tarpeelliseksi.

Vuoden 2023 toiminnassa on edelleen panostettu merkittävästi ilmastotyöhön ja kestävyystoimenpiteisiin. Näiden osalta työtä toteutetaan myös hanketyönä, kuten vuoden 2022 lopussa alkanut Tulevaisuuden Kestävä Raisio -hanke. Näillä on lautakunnan toimintaan positiivinen merkitys tarvittavan lisäresurssin mahdollistamiseksi, muuten tämäntyyppiset työt jäisivät helposti lakisääteisten tehtävien ja vastuiden ”alle”.

Ympäristöterveydenhuollossa saatiin koulutusta rikosten torjuntaan, mikä oli Ruokaviraston painopistealue. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä riskienhallinnan näkökulmasta. Riskienhallintaan tulee koko lautakunnan osalta kiinnittää tulevaisuudessa huomiota, tämä oli osin nähtävissä jo vuoden 2023 aikana. Rakennusalaan ja yleisesti elinkeinoelämän kehitykseen vaikuttavat muutokset heijastuvat nopeasti suoritteiden ja sitä kautta saatavien tulojen määriin. Myös erilaiset sopimus- ja hankintariskit voivat vaikuttaa lautakunnan toimintaan, kuten vuoden 2023 aikana toimijan osalta irtisanottu pieneläinpäivystyssopimus. Pieneläinpäivystys kilpailutettiin uudelleen, mutta tarjousten puuttuessa palvelu ostettiin suoraan hankintana ja palvelun toteuttamisen jatkosuunnittelu käynnistettiin syksyllä 2023.

Ympäristö-/lupalautakunnan toimintakate oli -0,56 milj. €, mikä oli 3000 € (1 %) vähemmän kuin talousarviossa. Sekä lautakunnan toimintatuotot että toimintamenot olivat hieman arvioitua pienemmät. Asiantuntijapalveluiden ostopalveluissa oli merkittävää laskua talousarvioon nähden. Tämä johtui suoraan niihin kohdistuvien tehtäväkokonaisuuksien alemmista suoritelmämääristä (esim. vientitodistukset) vuonna 2023.

Terveysvalvontajaoksen osalta tavoitteita on tarkasteltu erillisessä vuosiraportissa, joka on käsitelty jaoksen vuoden 2024 ensimmäisessä kokouksessa. Tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Elintarvikevalvonnan toteuma oli 93%, lisäksi vuoden aikana tehtiin muita tarkastuksia, kuten 14 kuluttajavalitusta. Elintarvikevalvonnan tulokset ovat pääosin hyviä (arvosana A 44,3%), vaikka yhteensä lähes 20% arvosanat ovat luokkaa C (korjattavaa) tai D (huono).

Jaoksen terveydensuojelun valvonnan toteuma on 84% ja pääosa (88%) tarkastusriveistä ovat tulokseltaan vaatimusten mukaisia. Valvontamäärien toteumaan on vaikuttanut valvonnan piirissä olevien kohteiden lopettaminen sekä päivitetty riskinarviointi liikuntatilojen tarkistusten osalta. Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta toteutui 100%:sti.

6.9. Investointien toteutuminen

Talousarvion investointien sitovuus on määritelty hanketasolla. Lisäksi on monivuotisia hankkeita, joiden kokonaiskustannusarvio ja toteuttamisvuodet ovat sitovia. Nämä hankkeet on merkitty erikseen talousarviossa. Lautakunta hyväksyy

hankkeidensa väliset määrärahasiirrot. Siirtoja ei saa tehdä kokonaiskustannusarvioiltaan ja toteuttamisvuosiltaan sitovista hankkeista.

Investointien nettomeno oli 24,56 milj. euroa, mikä on 1,70 milj. € vähemmän kuin talousarviossa. Investointimenot nousivat vuodesta 2022 noin 14,16 milj. euroa. Investointimenojen kasvu johtuu mm. Tiedonpuiston kouluhankkeen investointimenoista 10,11 milj. euroa ja KH, konsernin tekemistä kiinteän omaisuuden hankinnoista 3,9 milj. euroa.

Kaupungin investointimenot ovat kasvussa ja tulevat kasvamaan seuraavien vuosien aikana koulu- ja päiväkotihankkeiden vuoksi. Ns. monivuotisista investointihankkeista valmistui tilikauden aikana Kuloistenniitty eteläinen. Hanke toteutui lähes kustannusarvion mukaisena. Tiedonpuiston koulun hankkeen kustannusarvio on 44,50 milj. euroa, josta on toteutunut 10,47 milj. euroa. Vuosina 2024–2025 tulee toteumaan suurin osa sen kustannuksista yhteensä noin 32,50 milj. euroa.

7. Arvio taloussuunnitelman riittävydestä

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Kaupunginvaltuuston hyväksymän vuoden 2023 alkuperäisen talousarvion ja taloussuunnitelman 2024–2025 mukaan kaupungille olisi muodostunut tilikauden tulosta suunnittelukautena 2023 3,16 milj. €. Talousarvio muutosten jälkeen ylijäämäksi arvioitiin yhteensä 2,86 milj. €. Tilikauden 2023 tulos toteutui 8,85 milj. € suuruisena, mikä oli 5,99 milj. € parempi kuin arvioitiin, vaikka kaupunki teki lisäpoiston Vaisaaren koulusta 3,07 milj. €.

Kaupunginhallitus esittää, että tilikauden tuloksesta 8,85 milj. € tehtäisiin 8,8 milj. € investointivaraukset Tiedonpuiston koulun uudisrakennushankkeeseen ja Kuloistenniityn päiväkotiin. Näin kaupungin tilikauden 2023 olisi ylijäämäinen 0,05 milj. €. Ration kaupungin taseen 31.12.2023 mukainen edellisten tilikausien kertynyt ylijäämä ja tilikauden ylijäämä olisi yhteensä 23,98 milj. €. Ration kaupungilla ei ole vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaan kuntalain tarkoittamaa katettavaa alijäämää taseen omassa pääomassa.

Kaupungin valtuusto hyväksyi 12.4.2021 § 52 sopeutusohjelman vuosille 2021–2023 yhteensä 3,32 milj. €, josta tilikaudelle 2023 0,71 milj. €. Sopeuttamistoimenpiteiden tarkoituksena on ollut pyrkiä säilyttämään ylijäämäinen kertymä samalla tasolla kuin vuoden 2020 ylijäämäinen kertymä. Vuoden 2023 talousarvion toimintakate sisälsi sopeutusmäärän 0,71 milj. €. Vuonna 2023 säästötoimenpiteet toteutuivat 1,08 milj. € suuruisina, mikä oli 0,37 milj. € yli suunnitellun säästö määrän. Osa säästötoimenpiteistä tuotti suunniteltua suuremman säästön, ja osa toimenpiteistä ei toteutunut suunnitellusti.

Kaupungin konsernituloslaskelman tilikauden tulos oli 8,53 milj. euroa. Tulos kasvoi 2,88 milj. euroa tilikauden 2022 tuloksesta. Konsernin toimintatuotoilla katettiin 35 % konsernin toimintakuluista. Kaupungin konsernitaseen 31.12.2023 mukainen kertynyt ylijäämä oli 46,47 milj. € (37,97 milj. €), mikä on 1 834 € asukasta kohti (1 521 €). Konsernin omavaraisuusaste oli 60 % (52 %) ja suhteellinen velkaantuneisuus 71,8 % (43,2 %). Konsernin lainakanta oli 58,77 milj. €, joka laski 10,54 milj. € tilikauden 2023 aikana. Konsernista hävisi vuoden 2023 alussa toimintojen siirtymisestä

hyvinvointialueelle johtuen Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin ja Varsinais-Suomen erityishuoltopiiriin kuntayhtymät.

8. Henkilöstö

Henkilöstön osalta vuonna 2023 koettiin merkittävä onnistuminen, kun sairauspoissaolot vähenivät vuodesta 2022 vuoteen 2023 verrattuna 2,7 pv/hvt. Vertailuluvussa ei ole sotea eli kysymys on kaupungin nykyisessä henkilöstössä tapahtuneesta muutoksesta vuosien 2022-2023 välillä. Tämä vähennys on euroina n. 800 000 euroa. Lisäksi vuonna 2023 Raision kaupunki maksoi laskennallista työkyvyttömyyskustannusmaksua eläkelaitokselle 448 267 euroa (vuonna 2022: 1 225 109 euroa), eli maksut vähenivät 800 000 eurolla.

Henkilöstön määrä on jatkanut kasvuaan erityisesti sivistyspalveluissa. Tähän on keskeisesti vaikuttanut kaupungin väkiluvun kasvu. Eniten vakituiset tehtävät lisääntyivät sivistys- ja vapaa-aikapalveluissa, 74 henkilöllä vuoden 2023 aikana.

9. Hankinnat

Vuoden 2022 tarkastushavaintojen pohjalta on hankintatoimea kehitetty kiitettävästi. Kaupungilta puuttui kokonaan hankintoja ohjaava strateginen asiakirja, mutta sellainen eli "Raision kaupungin hankintaperiaatteet" on tehty ja hyväksytty valtuustossa 4.9.2023 (§87). Hankintaperiaatteet muodostuvat kolmesta pääteemasta, joista kullekin on asetettu toiminnalliset tavoitteet toimenpiteineen, mittareineen ja aikatauluineen. Toimenpiteitä seurataan vuosittain ja hankintaperiaatteet päivitetään valtuustokausittain.

Raision kaupungin eri yksiköiden hankintoja tekevistä koostuva hankintatiimi on vakiinnuttanut toimintansa ja kokoontuu tällä hetkellä kuukausittain. Hankintatiimi koordinoi ja seuraa osaltaan hankintaperiaatteiden toteutusta.

Hankintaohjeen päivityksen oli tarkoitus valmistua vuoden 2023 aikana, mutta sen osalta toteutus on viivästynyt. Osittain syynä ovat johtavissa viranhaltijoissa tapahtuneet henkilöstö- ja tehtävämuutokset. Hankintaohjeen valmistumisen tulee olla vuoden 2024 yksi hankintoja koskevista päätavoitteista.

Hankintojen organisoituminen sekä hankintatehtävissä toimivien tuen vahvistaminen on edelleen yksi kehityskohde. Kaupunginlakimiehen tehtäviin on pystytty koko ajan enenevässä määrin sisällyttämään hankintatuen tarjoamista, mutta vastaavasti haasteet ja vaateet lisääntyvät, esimerkkinä esim. pakotetarkastukset ja mahdolliset niistä johtuvat rajoitukset. Kaupungin tulee aktiivisesti pohtia, miten hankintatehtäviä ja niiden edellyttämää osaamista voidaan tukea kattavasti. Tässä tulee hyödyntää soveltuvin osin myös digitalisaatiota ja automaatiota sekä huolehtia siitä, että tiedot arkistoidaan ja raportoidaan asianmukaisesti. Tässä tullaan hyödyntämään asianhallintajärjestelmän käyttöönottoa, päivittämistä sekä integroimista kilpailutusjärjestelmään (Cloudia) vuoden 2024 aikana.

10. Omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan järjestämisen ja toimivuuden arviointi

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt aiemmissa raporteissaan huomiota kaupungin konserniohjaukseen.

Tarkastuslautakunta havaitsi puutteita raportoinnissa ja konserniohjauksen edellytyksissä etenkin alkuvuoden aikana. Tilannekuva konserniyhtiöihin liittyen ei kaikilla hetkillä tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan ollut ajantasainen. Toimintaa kuitenkin terävöitettiin vuoden aikana ja valvonta ja ohjaus on parantunut. Konserniohjaukseen liittyvien päätösten salassapitoa tulee arvioida tapauskohtaisesti. Esimerkiksi tytäryhtiöiden talouden ohjaukseen ja lainanottovaltuuksiin liittyvien päätösten tulee olla läpinäkyviä ja julkisia.

Uutta konserniohjetta ei ole esitetty kaupunginhallituksen toimesta valtuustolle päätettäväksi, vaikka valtuusto on asettanut päivittämisen vuoden 2023 tavoitteeksi. Kaupunginhallitus on myös vastauksessaan tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen vuodelta 2022 erityisesti nostanut esille tavoitteen konserniohjeen päivittämisestä vuonna 2023.

Tarkastuslautakunta havaitsi yleisesti konserniyhtiöiden raportoinnissa tarkennettavaa ja kehitettävää.

Raision kaupungin voimassa oleva konserniohje määrittää talouden raportoinnista seuraavasti:

”Tytäryhteisön tulee antaa seurantaan varten raportti vähintään puolivuositain tai siten kuin kaupunginvaltuusto on talousarviossa päättänyt sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoiva viipymättä konsernijohdolle.”

Hallintosäännön 45 § mukaan tytäryhteisöjen tulee lähettää toiminnan ja talouden toteutumisraportti talousjohtajalle ja kaupunginjohtajalle puolivuositain.

Edelleen kaupunginvaltuusto on päättänyt talousarviossa 2023, että

”Konsernin talous on keskeinen osa kaupungin kokonaistaloudellista toimintaa. Konserniin kuuluvilta yhtiöiltä edellytetään konsernin sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvien ohjeistusten huomioimista sekä toimintaympäristössä tapahtuvien ja mahdollisten muutosten analysointia, uhkaavien riskien tunnistamista ja riskien vaikutusten arviointia. Myös konserniyhtiöillä tulee olla asianmukaiset suunnitelmat riskien hallitsemiseksi. Konserniyhtiöiden tulee raportoida kaupunkia merkittävistä riskeistään ja riskienhallinnan kehittämisestä osana toiminnan ja talouden seurantaan ja raportointia. Tytäryhtiöiden toimitusjohtajien kanssa käydään säännöllistä vuoropuhelua. s. 23”

”Talousarvion kuukausikohtaista toteutumista seurataan toimitusjohtajien toimitusjohtajien kanssa käydään säännöllistä vuoropuhelua. s. 29

”Vuoden 2023 alusta alkaen jäähalliyhtiölle kohdistuvat kaupungin toiminnan kulut ja tuotot raportoidaan kootusti kvartaaleittain kaupunginhallitukselle.” s. 30

”Kaupunginvaltuusto asettaa merkittävälle tytäryhteisöille taloustavoitteet ohjauksen ja raportoinnin vahvistamiseksi.” s. 33

”Tytäryhteisöt lähettävät talousjohtajalle ja kaupunginjohtajalle toiminnan ja talouden toteutumISRaportin puolivuositin. Toinen raportointi tapahtuu kesän tilanteen valmistuttua ja toinen tilinpäätöksen valmistuttua. Talousjohtaja ja kaupunginjohtaja tulee pitää tietoisena kaikista olennaisista toimintaan ja talouteen vaikuttavista asioista”. s. 34

Konserniyhteisöjen taloudesta tai toiminnallisista tavoitteista ei ole raportoitu kaupunginvaltuustoa osavuositarkastuksessa 2.10.2023 § 103.

Pöytäkirjoissa ei ole todennettavissa konserniyhtiöiden talouden ja toiminnan tai riskienhallinnan raportointia talousarviossa päätetyllä tavalla. Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston on syytä selkiyttää konserniyhteisöjen raportoinnin ja seurannan velvoitteita seuraavassa talousarviossa.

Lisäksi valtuuston on syytä selkiyttää talousarvion noudattamista koskeissa ohjeissa, miten valtuustolle itselleen raportoidaan vuoden aikana konserniyhteisöjen taloudesta ja toiminnasta.

Valtuuston tulee kuntalain 14 §:n mukaisesti päättää kunnan omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjauksesta. Kuntalain 37 § mukaan kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon omistajapolitiikka. Raison kaupungilla ei ole erillistä omistajapolitiittista asiakirjaa. Omistajapolitiittisina linjauksina voitaneen pitää valtuuston talousarviossa vuosittain määrittämiä tavoitteita konserniyhtiöille. Muutostilanteissa läpinäkyvä omistajapolitiikka helpottaisi valtuuston päätöksentekoa. Etenkin Raison Vuokra-asuntojen asema osana Raison asuntopolitiikkaa ja Raison Vesi Oy:n merkitys Raison asumisen ja yritystoiminnan vetovoimatekijöinä perustelevat erillisen omistajapolitiittisen asiakirjan tarpeellisuutta. Samaten periaatteet yhtiöittämisilanteissa ja yhtiöiden asema seudullisina toimijoina ovat asioita, joita pelkillä konserniohjeilla ei saavuteta, vaan niistä tulisi linjata omistajapolitiikassa. Harkinta omistajaohjauksen periaatteista kuuluu valtuuston toimivaltaan.

Valtuuston tulee myös kuntalain 14 §:n mukaisesti päättää varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista. Raison kaupungin hallintosäännön 87 §:n mukaisesti valtuusto päättää kaupungin kokonaisvarallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista. Raison kaupungilla ei ole toistaiseksi tällaista päätöstä.

Kaupunginvaltuusto on myös tehnyt merkittävän konserninlainapolitiikkaa koskevan päätöksen talousarviossa 2023. Talousarviossa 2022 todettiin tytäryhtiöiden lainanottovaltuuksista seuraavaa: *”Tytäryhtiöiden tulee konsernin ohjeistuksen mukaisesti ottaa lainaa pääsääntöisesti emokaupungilta. Yhtiöt eivät kilpailuta lainojaan itsenäisesti markkinoilta, vaan emokaupunki huolehtii ulkoisista lainoista ja antaa tytäryhtiöille lainat sisäisinä lainoina, ellei emokaupungin ohjeista muuta johdu. Tytäryhtiöiden lainoittamiseksi annettava laina sisältyy edellä määritetyn lainaottovaltuuden määrään.”* Vuoden 2023 periaatteissa vastaava linjaus kuuluu seuraavasti: *”Tytäryhtiöt eivät saa ottaa ulkopuolista lainarahoitusta ilman kaupungin lupaa. Tytäryhtiöt kilpailuttavat ja ottavat lainansa pääsääntöisesti itsenäisesti markkinoilta. Lainatarvetilanteessa ja ennen lainan kilpailuttamista, tytäryhtiön*

toimitusjohtajan tulee keskustella kaupungin talousjohtajan ja kaupunginjohtajan kanssa.”

Aikaisemman periaatteen mukaan emokaupunki on antanut konserniyhtiöille niiden tarvitsemat lainat markkinaehtoisella korolla ja tarvittaessa kilpailuttanut ulkopuolelta konserniin otettavat lainat itse. Tällä tavoin kaupunki on pystynyt pitämään konsernin lainat mahdollisimman edullisina, koska emokaupunki saa konsernin ulkopuolelta lainaa edullisemmin kuin tytäryhtiöt. Tarkastuslautakunnan tiedossa ei ole syytä pitkäaikaisen konsernin lainasalkunhallintaa koskevan periaatteen muuttamiselle. Olisi tarpeen, että valtuusto päättäisi edellä mainitun kaltaisista periaatteista kuntalain mukaisesti varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteissa, ei yksittäisinä muutoksina talousarviokirjan teksteissä. Tarkastuslautakunta suosittelee, että valtuusto arvioi kyseistä periaatetta laajemman keskustelun pohjalta viimeistään talousarvion 2025 yhteydessä.

11. Riskienhallinta, sisäinen valvonta ja sisäinen tarkastus

Kaupunginvaltuusto on päättänyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista 12.10.2020 ja kaupunginhallitus on päättänyt 14.12.2020 kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeesta. Tilinpäätöksessä on raportoitu riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toteutumisesta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan perusteet (asiakirjat) ovat ajan tasalla ja muodostavat tarvittavan viitekehyksen riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tavoitteiden toteuttamiseksi.

Riskienhallinnan osalta tilinpäätöksessä on raportoitu erilaisista riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyvistä järjestelmistä ja organisaatiokulttuurista, jolla riskienhallinta varmistetaan. Tarkastuslautakunta toteaa arvionaan tältä osin toimenpiteet riittäviksi.

Jatkossa riskienhallinnassa on syytä kiinnittää huomiota siihen, että suurin osa kaupungin kaikesta toiminnasta ja henkilöstöstä on sivistys- ja vapaa-aikatoimessa ja lisäksi myös enemmistö kaupungin infrastruktuurista on sivistyspalveluiden palvelutuotannossa. Esimerkiksi koulu- ja varhaiskasvatusverkkopäätös sitoo kaupungin investointivoimavarat pitkälle tulevaan.

Sen sijaan sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen käytännön toimet ja resurssit jäivät ohuiksi. Tilinpäätöksessä sisäisen tarkastuksen osalta todetaan seuraavasti: *”Kaupungin sisäinen tarkastus on tilinpäätösvuonna myös perustunut luottamushenkilöiden, kaupunginjohtajan, johtavien viranhaltijoiden ja esihenkilöiden suorittamaan valvontatehtävään.”*

Hallintosäännön 102 § mukaan kaupunginhallituksen pitäisi hyväksyä sisäisen tarkastuksen suunnitelma. Kaupunginhallituksessa suunnitelmaa ei ole käsitelty. Tarkastuslautakunnan tiedossa ei ole sisäistä valvontaa tai sisäistä tarkastamista koskevia tapahtumia, joista voitaisiin raportoida tai niitä olisi dokumentoitu.

Kaupunginhallituksen päätöksessä on määritelty sisäisen tarkastuksen osalta seuraavasti: *”Sisäinen tarkastus on määritelmän mukaisesti riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- ja konsultointitoimintaa, joka on luotu tuottamaan lisäarvoa organisaatiolle ja parantamaan sen toimintaa. Sisäinen tarkastus tukee*

organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Olennaista sisäisessä tarkastuksessa on riippumattomuus, objektiivisuus, järjestelmällisyys sekä lisäarvo organisaatiolle. Sisäinen tarkastus on näkyvää, aktiivista, systemaattista ja julkista tarkastustoimintaa. Sisäisen tarkastuksen ensisijaisena kohteena ovat ohjeiden, sääntöjen ja määräysten noudattaminen, toimintalinjausten ja –periaatteiden toteuttaminen, resurssien käyttö ja tavoitteiden toteutuminen. Sisäistä tarkastusta suoritetaan toimivan johdon toimeksiannosta ja alaisuudessa. Toimeksiannon suorittaja voidaan valita omasta organisaatiosta tai käyttää ulkopuolista asiantuntijaa tai konsulttia. Toimeksiannot tulee toteuttaa järjestelmällisesti. Sisäisestä tarkastuksesta laaditaan raportti, jotta voidaan varmistaa tulosten luotettavuus, laadukkuus ja vertailukelpoisuus.”

Raision kaupungin sisäinen tarkastus muistuttaa tarkastuslautakunnan arvion mukaan enemmän sisäisen tarkkailun tunnusmerkistöä.

12. Tiivistelmä tarkastuslautakunnan oleellisista havainnoista ja suosituksista

Valtuustolle tulee raportoida laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 §:n mukaisesti sekä hallintosäännön 28 b §:n mukaisesti kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä vuosittain.

Valtuuston tulee päättää kuntain 14 §:n sekä hallintosäännön 87 §:n mukaisesti kokonaisvarallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteet.

Valtuuston tulee päättää kuntalain 14 §:n sekä hallintosäännön 45 §:n mukaisesti omistajaohjauksen periaatteet.

Valtuuston on tarpeellista arvioida kaupungin tytäryhtiöiden lainojen ottaminen osana konsernin kokonaislainasalkkua ja hakea tähän kaupunkikonsernin kannalta perustelluimmat ratkaisut.

Konserniohje tulee valmistella valtuustolle päivitettäväksi (Valtuuston asettama tavoite vuodelle 2023).

Kaupunginhallituksen tulee päättää hallintosäännön 102 §:n mukaisesti sisäisen tarkastuksen suunnitelmasta. Kaupunginhallituksen on syytä arvioida, miten sisäinen tarkastus järjestetään siten, että se täyttää valtuuston ja kaupunginhallituksen päättämän riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan edellytykset ja tarkoituksen.

Muodolliset puutteet tulee tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan saattaa kuntoon vuoden 2024 aikana. Puutteet eivät kuitenkaan ole este tili- ja vastuuvapauden myöntämiselle vuoden 2023 osalta.

Raisiossa 23.4.2024

Ari Korhonen
puheenjohtaja

Hans Våg
varapuheenjohtaja

Teija Hurmerinta

Kimmo Nurmi

Sisko Jaakkola

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.